

KEMÉNY HENRIK

Budapest, 1925. január 29. – Debrecen, 2011. november 30.

„*Szervusztok, Pajtikák! Szeretitek a csokoládét?*”

81 éven keresztül minden játékában így köszönt ki közönségének kezén a Vitéz László figurával a maga épített paravánja mögül.

86 évéből csak 6-ban volt kisgyerek, a többiben a zseniális mindig-gyermek és örökéletű bábjátékos.

Ifj. Kemény Henrik 1925. január 29-én, Budapesten született *Korngut-Kemény Henrik (Papa)* és *Kriflik Mária (Mama)* elsőszülött fiaként. A *Papa* 1888-ban született Várpalotán. Amerikából hazatérvén, 1912-ben magyarosította nevét, így lett Korngutból Kemény. Az 1920-as évektől rendszeresen játszott a hűvösvölgyi Nagyréten felállított paravánja felett.

Főállásban hivatalnokként vagy éppen mozigépészként igyekezett eltartani családját. 1944-ben a II. világháborúban eltűnt. A *Mama*, később Keményi Mária, 1898-ban született Pozsonyban, de honosítása révén Budapest a bejegyzett születési helye.

A három generációs bábos dinasztia első ága a nagypapa, *Korngut Salamon* volt, aki 1853-ben született. Galíciából vándorolt Magyarországra, Várpalotán telepedett le. Csizmadiaként, cipőfelsőrész készítőként is ismerte környezete. 1897. január 26-án kapott először működési engedélyt a belügyminisztériumtól cirkuszi mutatványosságra. 1930-ban Budapesten halt meg.

Hosszú története van a Korngut-Kemény családnak. Kalandokkal, tragédiákkal, és közönségteremtő játékkal telt évszázadot tudhat magáénak. Gazdag, már – már mesei történések sorát tudja az ország talán négy generációja is a Kemény családról, mely meséket, anekdotákat ifj. Kemény Henrik szórta szét, bármerre járt. Mesélt Mátyásról és Pipikéről, a testvéreiről, az államosításról, a népligeti Bódéről, a háború utáni batyuzásról, az iskolai csínyekről, utazásairól, a Vitéz László figura világhírűlő útjáról. ... Játzott és mesélt mindenkinek.

Az Ő játéka négy generáció nőtt fel, hiszen nyolc évtizeden keresztül aktívan játszott. Kemény Henrik 81 éven át minden hétköznapon és minden ünnepnapon a játék örömét élvezte és éltetve állt a színpadon, ingujját felhajtva közönségének adta mindenét, amije volt: a belőle áradó játék-tudat lelkes és határtalan örömét, aktivizáló képességét, mágikus erejét, kacagásra ingerlő életszeretetét.

80 évesen, 2005-ben nézett először szembe a korával és azzal, hogy a színpadi játékon kívül milyen teendői lehetnek még: a bábos hagyatékot rendbe tenni és a közönségnek átadni. Bábmúzeum! Ez volt élete utolsó éveinek fő mozgatója. Mindenét összegyűjteni, rendezni. 2005. március 15-én átvette az Országházban a Kossuth-díjat, és még ezen a napon felajánlotta egy majdan épülő bábmúzeumnak. 2006. január 29-én, születésnapján létrehozta a Korngut-Kemény Alapítványt, melynek feladataul a Kemény család bábos örökségének egyben tartását, a bábmúzeum létrehozását tűzte ki.

No, és egy könyvet írni, megírni egész „lüke” életét. 2010 decemberében elolvasta és lektorálta az általa elmesélt történetekből szőtt könyvet, majd lezártnak nyilvánította. Sok örömet szerzett neki ez az új típusú alkotómunka. Izgatottá tette az újból szembe nézni a múlttal, emlékezni, mesélni, önmagát javítani állapota. **„Életem a bábjáték bölcsőtől a sírig”** címmel vallott életéről könyvében, melyet ajándéknak szánt az öket

---

szeretőknek 87. születésnapjára. Gyakran hangoztatott mondatával kezdi memoárját: „Amíg a kezemet emelni tudom, játszani akarok. A színpadon akarom befejezni!”

Később így folytatja (idézet a kéziratból):

„Emlékezni jó. Ez tart még életben, és a játék. Ha nem játszhatnék még, ami pedig már egyre nehezebben megy, akkor nincs értelme az életemben már semminek.” (2010. június 14.)

Mennyi lükeség történt velem! Nincs nap, hogy ne kérdezném meg a Papát ott fenn az égben: „Mondd, Papa, jól csináltam?”

Már sokmindent másképp tennék.

A család! Az nem jött össze. Az nagyon hiányzik! Megszakad a lánc, megszakad nagyapám terve, a családi bábszínház apáról fiúra szálló útja. Ez bánt. Nem jó magányosan élni. Nem jó megöregedni. Ezt mondogatta Bessenyei Feri is, és milyen igaza volt. Hát így, család nélkül tényleg rossz.

Összeszedni, leírni mindent a családról, azokról a gyötrődésekről és örömeikről, amik még a Ligetben kezdődtek.

Megírni azt a lüke életemet, az jó lenne! Hm! Papa, mit szólsz hozzá? Hallod!? Válaszolj! Írni a színházadról, a játékomról, mindenről, ami megmaradt az emlékeimben.

Igen, a bábszínházról!

Arról is, hogy én csinálom a színházat, nem ő csinál engem! Erről azért szeretnék írni, mert életem bizonyos szakaszaiban arra akartak rákényszeríteni, hogy vegyem tudomásul, ez fordítva működik: a színház szent és sérthetetlen, próbálják meg az lenni, amire kérnek. Ma is tudom, ahogy régen is tudtam, nem így van!

Az Állami Bábszínház vezetőinek többször is kifakadtam még a hetvenes évek elején, mert nem akartak engedni úgy játszani, ahogy én tudtam és akartam. Én mindenáron a vidéket szerettem volna járni, ehhez kellett az ő engedélyük, mivel akkor még főállású bábkészítő voltam a színházban. Szóval utazni és játszani, ez volt a szándékom. Erre ők mit mondtak? Mehetek, de két megtartott előadás után egyszeri gázsit kapok, egy pedig megy a színház kasszájába. Hát nem! Ti nem tudjátok, hogy én csinálom

---

a színházat!?! Otthagytam őket, kiváltam, egyedül kezdtem vásári mutatványosként utazni, játszani. Milyen jók voltak azok az évtizedek!

Még a nyolcvanas években határoztam el, hogy jó lenne egy könyv a családról, a Korngutokról és a Keményekről, nem kihagyva a Kriflikeket sem. Amikor a drága húgom is itthagytott, és már a Mama sem volt velem, akkor éreztem, hogy valamit nem jól tettem. Nincs utódom, nincs gyermekem. A könyv talán megőrzi mindazt, ami fontos volt nekünk, a Kemény Bábszínház társulatának.

A címen nem sokáig gondolkodtam: Életem a bábjáték - bölcsőtől a sírig. Hát nem erről szól az életem? Hát nem így van? Vajon a Nagyapa, ha látja fentről, mit szól? Így képzelte? Ebben a Korngut-Kemény családban mindegyikőnk élete kalandos volt.

Leírni mindent, még azt is, hogy gyermekkoromban mi minden akartam lenni. Érdekes, hogy a bábszínészet ekkor még nem fordult meg a fejemben. Komédiás, az igen!

Hát ezekről szeretnék mesélni, ahogy egy régi sanzon is mondja: „Komédiások vagyunk, hazug a legszebb szavunk!”

A 2011. október 3-án a tragédia, miszerint a budapesti Népligetben 1926-ban épült Kemény Bábszínház rövid pár óra alatt a tűz martaléka lett, sokkolta. Ebben nőtt fel, itt tanulta meg apjától, Korngut-Kemény Henriktől a bábozás mesterségét, s 1953-tól, amikor a Népligetet felszámolták, s a mutatványos bódékat államosították, minden vasárnap kijárt „otthon” lenni.
Vigasztalhatatlan lett.

Az Ő Vitéz László figurája nemzeti kincsünk. A hagyományozás módját és minőségét tekintve ő az utolsó vásári bábjátékos, mutatványos, Vitéz László-játékos. Megkérdőjelezhetetlenül ő volt hazánkban a vásári bábjáték műfajának nemzetközileg is elismert Nagymestere.

2011. november 30-án, Debrecenben meghalt.

KEMÉNY HENRIK KITÜNTETÉSEI

1954. A Népművészet Mestere

1980. UMINA - dísztagság

1987. Érdemes Művész

1992. Arany Szirén-díj - Olaszország

1995. A Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje

1996. Kárpát-medencei Bábfesztivál életműdíja, Budapest

1996. A Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjának választotta

1998. Pro Urbe Budapest-díj

2002. Kiváló Művész

2005. Kossuth-díj

2007. Budapest, Erzsébetváros Díszpolgári cím

2008. Prima-díj

1968., 1972., 1978., 1979., 1985.: **Nívódíjak** a Magyar Rádió és Televízió Elnökségétől a „Zsebtévé”-ért, a „Vitéz László és a többiek” című előadássorozatotért, a „Süsü, a sárkány” című műsorban végzett bábművészi munkájáért.